

FESTSKRIFT

UTGIVEN TILL

ÅGGELBY
SVENSKA SAMSKOLAS

TJUGUFEMÅRSJUBILEUM

NOVEMBER 1936

ÅGGELBY 1936

ÅGGELBY SVENSKA SAMSKOLA

1911—1936

Våren 1911 fattades beslut om inrättande av en femklassig samskola i Åggelby. En skolförening bildades och en styrelse, bestående av nio personer, tillsattes och fick i uppdrag att till Hans Kejserliga Majestät i underdånighet ingå med anhållan om tillstånd att inom Åggelby villasamhälle i Helsinges socken inrätta en svensk samskola, som från och med hösten skulle vidtaga med en klass samt sedan successivt utvidgas till ett femklassigt läroverk. Man visade en sådan iver för realiserandet av detta beslut, att skolföreningen ej hunnit vederbörligen inregistreras, förrän man ingick med anhållan om att få öppna skolan. Det fanns därför ingen juridisk person, som kunnat göra anhållan, utan man var tvungen att framställa densamma i enskilda styrelsemedlemmars namn.

Genom Kejserliga Senatens resolution av den 24 januari 1912 erhöilo överste *Sigfrid Colliander* och ett antal andra personer tillstånd att inrätta en femklassig samskola i Åggelby med villkor, att skolan underkastades Överstyrelsens för skolväsendet överinseende.

Vad var orsaken till grundläggandet av en lärdomsskola i Åggelby? Svaret på denna fråga framgår av den motivering initiativtagarinnan, rektorskan *Anna Lundström* framförde vid de medborgarmöten, som våren 1911 höllos i Åggelby för att förbereda samskolefrågan. Hon yttrade ungefär följande:

Ett stort antal barn i Åggelby besöker lärdomsskolor i Helsingfors, varav man kan sluta till att ett verkligt bildningsbehov förefinnes på

förstnämnda ort. Hava då ej alla barn plats i lärdomsskolor i Helsingfors, eller är det lämpligt att deras skolgång förlägges till Helsingfors? Svaret på den första frågan är ett obetingat nej. Lärdomsskolorna i Helsingfors äro, som statistiken visar, överfulla. Svaret på den andra frågan blir lika obetingat nekande. Det måste anses föga hälsosamt att barn, som bo i Äggelby och omnejd, besöka skolor i staden. För det första nödgas barnen dagligen företaga de i så många avseenden ödesdiga järnvägsfärderna. Under de senaste åren har genom dessa mer än ett ungt blomstrande liv avklippts. Om dessa tidiga skolresor mellan hemmet och Helsingfors icke med nödvändighet behöva vara livsfarliga, åtföljas de dock av många olägenheter: den tidiga avfärden på morgonen, det jäktande och den enerverande oro, som följer med järnvägsresor, för att ej tala om den tidsspillan, som förorsakas icke blott av de långa avstånden, utan även av den omständigheten, att den dagliga lästiden i stadens skolor ej är avpassad efter lokaltågens avgångs- och ankomsttider. För det andra ha många familjer bosatt sig i Äggelby och omnejd för att barnen skola få uppväxa på landet. Verkan av lantlivet blir naturligtvis till stor del neutraliserad, om barnen äro tvungna att hela dagen uppehålla sig i någon av stadens skolor.

Beslutet om inrättande av en femklassig samskola i Äggelby var sålunda väl motiverat. När det sedan gällde val av skoltyp, stannade man vid samskoletypen, vilken av praktiska skäl ansågs som den enda tänkbara. För att bereda sådana, som önskade fortsätta i lärdomsskola med dimissionsrätt till universitetet, större möjlighet härtill var det nödvändigt att välja kurserna för realläroverk, emedan dessa redan då blivit de allmännaste.

Den 1 september 1911 mottog skolan sina första elever, 12 till antalet, i sin första klass, som inrymdes i ett par hyrda rum i ett privat boningshus, vilket efter ett par år utbyttes mot ett annat. Dammen 14, vilket efter flere ombyggnader tills dato förblivit skolhus. Skolföreningens styrelse blev Äggelby Svenska Samskolas första direktion. Den drivande kraften i skolföreningen var rektorskan Anna Lundström. Fru Lundström är att betrakta som skolans grundläggarinna. Hon blev även skolans första föreståndarinna.

Hösten 1914 öppnades en klass till, men vid utgången av detta andra läsår tycktes den ekonomiska ställningen så bekymmersam, att

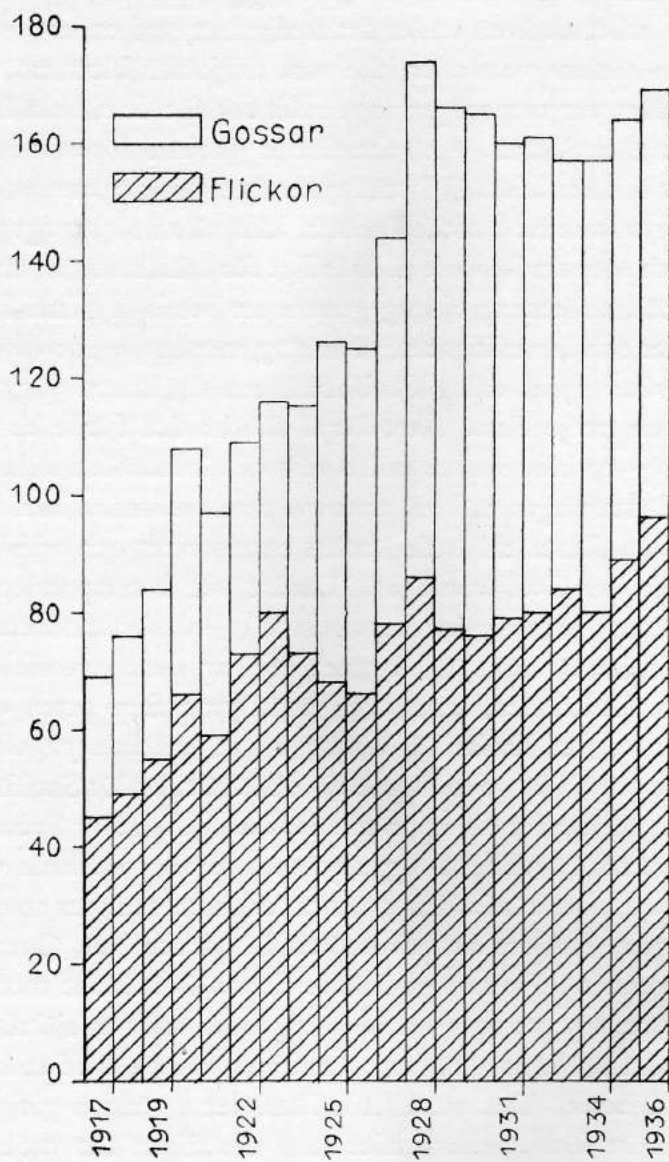

Diagram över elevfrekvensen och förhållandet mellan
antalet gossar och flickor under de olika läsåren
1917—36. Se tab. sid. 27.

man inte ansåg sig kunna påbörja utbyggnaden med ytterligare en klass, utan arbetade även under det tredje året med endast två klasser. Frågan om skolans vara eller icke vara avgjordes blott med en rösts övertikt. Det var sannerligen ingen lätt sak för dem, som hade skolans ledning om hand — så framhåller skolans föreståndarinna — att få debet och kredit att gå ihop, i synnerhet som elevantalet, beroende på flere ogynnsamma omständigheter, icke växte så hastigt som man hoppats och som skulle varit nödvändigt för erhållande av statsbidrag. Ortens svenska förening bidrog genom att betala avgiften för ett par elever, fester och insamlingar av olika slag anordnades, och följande år, alltså krigsåret 1914, ansåg Skolföreningen sig kunna våga försöket att inrätta en tredje klass. Året därpå tillkom den fjärde klassen; med läsåret 1916—17 blev skolan fullständig och kunde den sista maj 1917 sända sin första ungdomsflock efter avslutad mellanskolkurs ut i livet.

Under sin första tid hade skolan ekonomiskt och administrativt upprätthållits av Skolföreningen. Endast vid korrespondensen med myndigheterna hade skolan representerats av sina nominella ägare (överste Colliander m.fl.). Då emellertid av dessa tvenne ej endast avgått från direktionen, utan även bortflyttat från orten och detta sakförhållande, att skolan ägdes av några enskilda på olika orter bosatta personer, i längden visade sig ohållbart, beslöt Skolföreningen att överlåta tillståndet till upprätthållandet av Äggelby Svenska Samkola åt Svensk Förening i Äggelby, som sedan 1908 hade verkat på orten med syfte att främja den svenska kulturen och vars stadgar voro vederbörligen stadfästa av guvernören i Nylands län. Överstyrelsen för skolväsendet i Finland godkände denna överlåtelse medels resolution av den 8 september 1914. Härigenom stärktes självfallet läroverkets ställning, men det hade ännu att kämpa med stora ekonomiska svårigheter. Det yttre orostillståndet i världen gick ej heller skolan spårlöst förbi. Elevantalet steg visserligen för varje år, men det dröjde dock länge, innan det var tillräckligt stort för erhållande av statsbidrag. Trots myntvärdets fall kunde terminsavgifterna ej nämnvärt höjas, emedan många elever voro från mindre bemedlade, ja t.o.m. obemedlade hem. År 1914 beviljades skolan av Helsing kommun ett anslag, (vilket sedan, ända tills Äggelby villasamhälle år 1921 avskildes som särskild kommun, utföll med olika belopp). Likaså erhö

skolan understöd ur Svenska Kulturfonden. Dessa understöd voro likväl otillräckliga. Det var blott genom personliga uppoffringar skolan kunde upprätthållas. Skolans lärarkår hade en stor anpart i denna offervillighet. De löner, som under de första åren uppbyros av de enskilda lärarna, voro nämligen ytterst blygsamma.

Det första anspråkslösa och tillfälliga statsbidraget till Åggelby Svenska Samskola erhöles för läsåret 1918—19. Elevantalet passerade hösten 1919 hundra-strecket, och skolan tilldelades därefter regelbundet statsunderstöd per klass. Det hyrda skolhuset med åtföljande c:a $1\frac{1}{2}$ hektars tomt inköptes år 1916. Svensk Förening i Åggelby valde efter ingången av läsåret 1918—19 skolans direktion. Nämda år var det sista fru Lundström som föreståndarinna handhade skolans ledning.

Rektorskan Anna Lundströms insats i arbetet för Åggelby Svenska Samskolas tillblivelse och hennes betydelse för denna skola och dess utveckling under de första åtta åren kunna ej skattas högt nog. I programmet för läsåret 1930—31 giver läroverkets dåvarande rektor Karl Bruhn i en återblick på skolans öden med anledning av invigningen av det ombyggda skolhuset en vacker bild därav. »Det kan inte råda mer än en mening därom» — skriver doktor Bruhn — »att det verk, rektorskan Anna Lundström utfört här, är ett livsverk att vara stolt över, och vad som är än mer, ett livsverk att glädja sig åt varmt och ödmjukt». Med stora personliga uppoffringar utförde hon flere år, tillsammans med sin man rektor Alexander Lundström, ett banbrytande arbete i de ljusa idéernas tjänst, och som skolans grundläggare och eldiga förkämpe under de första åren var hon oersättlig.

Sedan fru Lundström lämnat posten som föreståndarinna, sköttes skolan interimistiskt under ett par år av en föreståndarinna och en biträdande föreståndare. Läsåret 1919—20 var nuvarande lärarinnan i teckning och kalligrafi fru *Annie Brandt-Warén* föreståndarinna, medan filosofiekandidaten *Allan Smedberg* var biträdande föreståndare. Följande år innehades föreståndarinnetjänsten av fröken *Maria Hartell*, under det att magister Smedberg kvarstod som biträdande föreståndare.

Från och med ingången av läsåret 1921—22 handhaves skolans ledning av en föreståndare, vilken till sitt biträde har en föreståndarinna, som närmast utövar uppsikt över de kvinnliga eleverna.

Klass III vårterminen 1924 med sin klassföreståndare lektor W. Kranck.

Den första föreståndaren i denna mening var lektor *Walter Kranck*, vilken under tre år, 1921—24, ledde skolans öden. Till föreståndarinna, utnämndes skolans nuvarande föreståndarinna fröken *Olga Karén*. Åggelby Svenska Samskola hade under sitt första decennium vuxit ut till ett rätt stort läroverk av den vanliga mellanskoletypen, motsvarande de fem lägsta klasserna vid statens lycéer. Av stor betydelse var att skolan enligt Statsrådets beslut av den 19 maj 1921 beviljades samma rätt, som tillkommer statens lärdomsskolor, nämligen att för elever, som genomgått densamma, utfärda dimissionsbetyg från mellanskolestadiet, vilket närmast berättigar till inträde i vissa fackskolor samt utgör kompetensvillkor för erhållande av vissa administrativa tjänster. Självfallet hade samskolan även andra uppgifter. Den var en medborgarskola, som meddelade ett visst mått av allmän bildning. Flere elever, som genomgått Åggelby Svenska Samskola, så länge den var femklassig mellanskola, fortsatte även med framgång i sjätte klassen i läroverk ledande till universitetet.

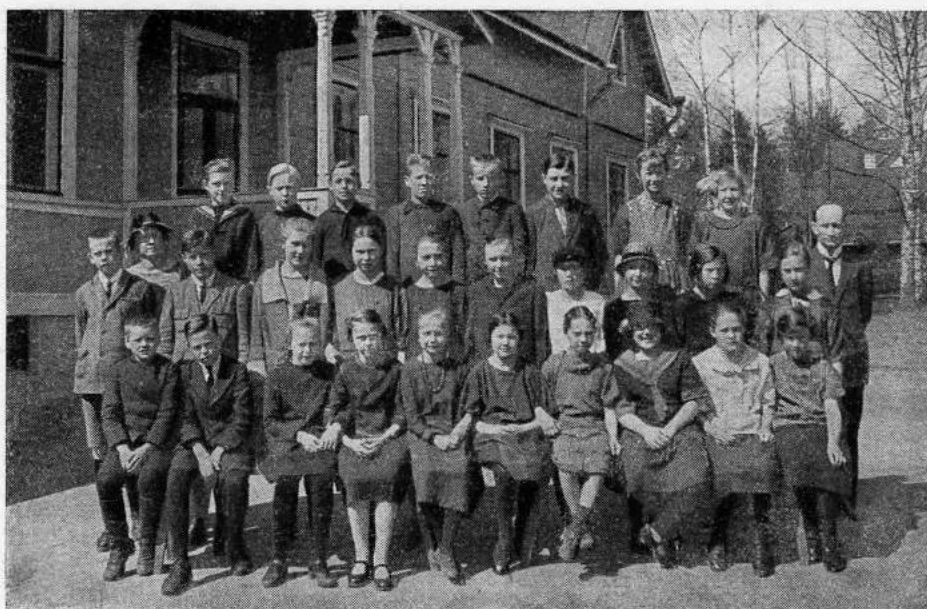
Den ursprungliga, till privata bostäder inrättade skolbyggnaden började visa sig allt mer och mer oändamålsenlig, allteftersom elevanta-

let växte. År 1923 företogs en i skolhuset välbehövlig omändring, varigenom den långa korridoren, som sträckte sig genom mitten av byggnaden, förvandlades till en efter omständigheterna stor och luftig sal, vars närmaste uppgift blev att tjänstgöra som gymnastik- och fest-sal. Även andra förbättringar företogs i skollokaliteterna.

Arbetade man på att stärka skolans materiella ställning utåt, så försiggick även ett kraftigt utvecklingsarbete inåt. Fru Lundström yttrade redan vid skolans öppnande den 1 september 1911, att skolan som ett medel att nå målet — elevernas uppfostran till goda, redbara, kunskapsrika medborgare — bör använda sig av ett intimt samarbete med hemmen. Av urkunderna kan man även utläsa, att skolans föreståndare alltid beredvilligt stått hemmen till tjänst, och att hemmen med förtroende vänt sig till skolan för att diskutera rätta medlen att inverka på barnen och främja deras bästa. Det ligger i sakens natur, att ett sådant samarbete mellan hemmet och skolan lättare kan försiggå i en liten skola än i stora läroverk. Rektor Kranck var synnerligen skickad att upprätthålla goda förbindelser med hemmen, tack vare sin fina, sant mänskliga natur.

Mellanskolan hade även förmånen att hela tiden ha en lärarkår, som livades av varmt intresse för sitt kall och skötte det med uppoffrande plikttrohet, även då den materiella lönen var ringa. En naturlig följd av att skolan blev större var att fordringarna på såväl ledning som lärarpersonal växte. Protokollen från denna tid förtälja även främst om direktionens mödosamma strävanden att öka lärarkårens kompetens samt att i de avgåendes ställe vid skolan fästa kvalificerade förmågor.

Från läsåret 1924—25 övertog filosofiedoktor, sedermera docenten i pedagogik *Karl Bruhn* såsom rektor ledningen av Åggelby Svenska Samskola. Redan under det första året av doktor Bruhns rektorat skreds till åtgärder för utvidgande av mellanskolan till ett fullständigt, till universitetet ledande läroverk. Denna utvidgning blev nödvändig, dels emedan elevantalet under de föregående åren visat tendenser till fortgående tillväxt, dels emedan ett allt större antal elever, vilka avslutat sin skolgång i Åggelby, ville fortsätta sina studier i lärdomsskolor för avläggande av studentexamen. Visserligen kunde elever från Åggelby och närgränsande orter fortsätta sin skolgång i dimissions-

Klass III läsåret 1925—26 med sin klassföreståndare fru Annie Brandt-Warén och skolans rektor doktor K. Bruhn. Skolhuset före ombyggnaden.

berättigade läroverk i Helsingfors, men vinnande av inträde i dessa var ofta förenat med betydande svårigheter på grund av den stora utrymmesbrist, som där var rådande. Då därtill kom att föräldrarna till skolans elever, som ofta utgingo ur mindre bemedlade hem, måste vidkännas rätt stora ekonomiska uppoffringar för barnens fortsatta skolgång, framstod nödvändigheten av en utvidgning av mellanskolan till ett fullständigt läroverk som självklar. Statsmakten visade även förståelse för skolans uppgift. Genom Undervisningsministeriets beslut av den 9 juni 1925 beviljades Äggelby Svenska Samskola tillstånd att successivt utvidga sig till ett fullständigt åttaklassigt läroverk, sålunda att en sjuende klass inrättades för läsåret 1925—26, en sjunde för läsåret 1926—27, och en åttonde för läsåret 1927—28.

Det visade sig genast att beslutet att utbygga skolan på höjden var väl motiverat. Skolan fyllde med lätthet de anspråk staten ställde på densamma med avseende på elevantal. För övrigt fyllde den även alla övriga fordringar för erhållande av fulla statsbidrag.

De första studenterna från Äggelby Svenska Samskola 1928.

Doktor Bruhn omsatte flere av honom omhuldade pedagogiska idéer i praktiken i Äggelby Svenska Samskola. Reformen i undervisning och lektionsplan kunde ej genomföras med ett slag; detta skulle ha ställt sig alltför kostsamt. Steg för steg genomfördes förändringarna. Den lektionsplan, som fastställdes av Skolstyrelsen den 8 oktober 1926, skilde sig ej mycket från den i lärdomsskolor av realskoletypen följda. I ett par punkter förefanns dock en avvikelse. I andra klassen infördes en veckotimme utöver de två, som i statsskolorna anslagits för historia, medan antalet veckotimmar i tyska i samma klass minskades från 4 till 3. I stället lades 1 veckotimme i femte klassen till detta språk, medan historien fick sig anvisade endast 3 veckotimmar. I skrivelse härom till Skolstyrelsen motiverades denna förändring med hänvisning till den modärna barnpsykologiska forskningen. Enligt denna anses den grammatiserande metod, som hos oss följes i den nyspråkliga undervisningen, innehålla för många abstrakta element för att lämpa sig för eleverna i den bisexuella åldersperioden, medan den kommer till sin rätt efter pubertetsgenombrottet, då hos de unga förmågan att tillgodogöra sig

Klass VI läsåret 1928—29 med sin klassföreståndare fil. mag. Kezia Söderman (f. Roos) och rektor Bruhn.

abstraktioner blivit större. Dessutom har det visat sig att intresset för den historiska berättelsen är synnerligen utvecklat i de första ton-åren, vadan en förskjutning av undervisningen i historia till tidigare stadium synes psykologiskt riktigt motiverad.

Beträffande de utanför kunskapsämnenas grupp stående disciplinerna må påpekas, att flere timmar än vad i allmänhet varit fallet i privata lärdomsskolor reserverades för kvinnligt handarbete, teckning och sång, vilket likaledes innebar ett tillmötesgående gentemot den moderna pedagogiska forskningens krav.

Den märkligaste avvikelser i ovannämnda lektionsplan var ett försiktigt införande av valfrihetens princip i gymnasialklasserna. De två disciplinerna filosofiens grunder och naturalhistoria voro nämligen valfria i så måtto, att eleverna fingo ägna sig åt endera av dem eller båda, om de så önskade, men icke bortlämna vartdera läroämnet. Ett sådant förfarande var ett anspråkslöst försök att bringa en viss lättnad i den alltjämt växande brokigheten i lektionsplanen och den stora rikedom på olikartade ämnen i våra skolor eller med andra

ord ett försök till avvägbringande av en koncentration i undervisningsplan. Det var även att betrakta som en förberedelse till en uppdelning av undervisningen i gymnasialklasserna på en humanistisk och en naturvetenskaplig linje.

Från läsåret 1927—28 infördes på gymnasialstadiet successivt denna uppdelning av undervisningen på en humanistisk och en naturvetenskaplig linje, vardera ledande till studentexamen, ehuru den förra blott med den s.k. kortare kursen i matematik. Uppdelningens art återspeglas av den lektionsplan, som godkändes av Skolstyrelsen den 31 augusti 1927.

Enligt denna gavs de utländska kulturspråken samma breda plats på vardera linjen, och olikheterna i den humanistiska och naturvetenskapliga linjens läroplaner hänförde sig främst till undervisningen i matematik, fysik, naturalhistoria, filosofiens grunder, historia, modersmålet samt på humanistiska linjen latinet, som upptogs med blott två veckotimmar per klass. Kännedomen om de stora europeiska kulturnationernas språk ansågs nämligen lika nödvändig för de lärjungar, som ämnade fortsätta sina studier efter studentexamen, som för dem vilka senare komme att ägna sig åt praktisk verksamhet. Däremot kunde för den naturvetenskapliga linjens vidkommande en betydande nedskärning av det historiska ävensom i modersmålsundervisningen det litteraturhistoriska lärostoffet företagas. Man ansåg att dessa discipliners allmänbildande syfte med fördel kunde nås även med ett mindre timantal. Vad åter den humanistiska linjen beträffade, borde där, ansågs det, ej blott en fördjupning i det historiska stoffet vara möjlig, utan eleverna borde även beredas tillfälle till en mera självständig studieverksamhet genom små egna undersökningar. Prov på dylika elevarbeten i litteraturhistoria lämnar den entusiastiska läraren i ämnet, doktor Bruhn, i en bilaga till skolans årsberättelse för år 1926—27. Särskild uppmärksamhet vid linjedelningen fästes vid den omständigheten, att det kvinnliga psyket i många fall kännetecknas av en viss obenägenhet för naturvetenskapliga, enkannerligen matematiska discipliner, vilken mindre fallenhet uppväges av en starkare orientering i riktning mot estetiskt och humanistiskt betonade intresser. Gossarnas och flickornas val av linje i Åggelby Svenska Samskola, sedan fullständig linjedelning införts höstterminen 1927, har

även bekräftat den psykologiskt orienterade pedagogikens resultat i detta avseende. Under åren 1927—36 ha 74 procent av gossarna valt den naturvetenskapliga linjen, medan motsvarande procent för flickorna utgjort 37.

Steget från mellanskola till en fullständig lärdomsskola är rätt stort. Detta har visat sig vara fallet även i vår skolas utveckling. Studentexamen betraktas som värdesättare av den materiella bildning skolan skänker sina adepter. Skolans anseende utåt blir i hög grad beroende på utgången av densamma. De första åren måste vår skola i detta avseende vidkännas den ena bittra motgången efter den andra. Som bidragande orsak till misslyckandet i studentskrivningarna nämnes i årsberättelsen för 1928—29 den omständigheten, att det rent uppfostrande momentet direkt spelar en stor roll i mellanskolans arbete, medan det materiella kunskapsmeddelandet ej blir huvudsak som i ett dimitterande läroverk.

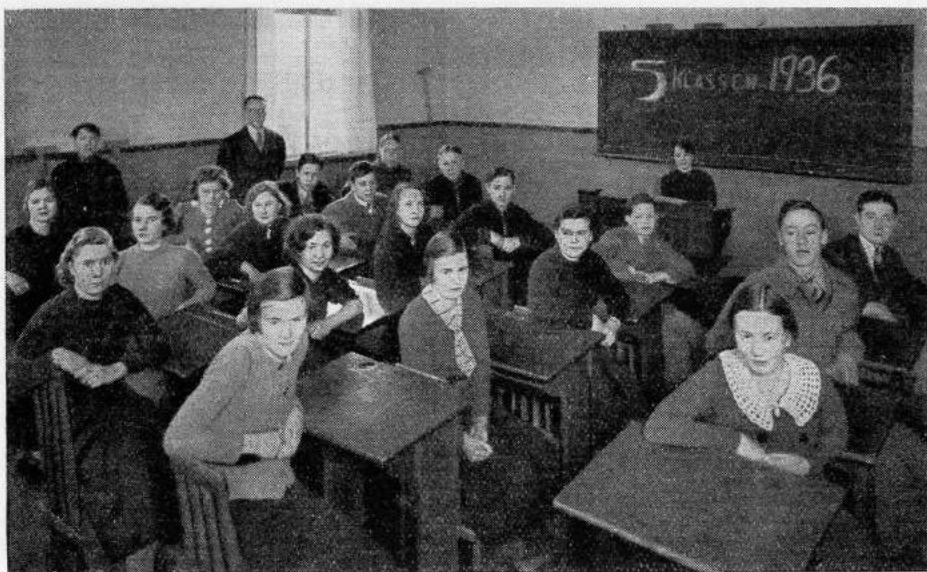
De yttre arbetsförhållandena, bl.a. skolans lokalteter, bidrogo säkert även i sin mån. Tanken på ett nytt skolhus eller en ombyggnad hade dykt upp ända sedan elevantalet steg över ett hundra. Än hade man låtit göra ritningar och kostnadsförslag till ett skolhus av sten, än till en ombyggnad av det gamla. Varje gång hade man ryggat tillbaka inför de mångsiffriga talen. Sedan elevantalet (de förberedande klasserna medräknade) överskridit 200, motsvarade det gamla skolhuset ej längre sitt ändamål. Såsom redan nämnts, hade de olika bostadsvåningarna efter hand anpassats för skolbehov, allteftersom elevantalet växte, men placeringen av rum och eldstäder satte härvid en gräns. Avsaknaden av en egentlig gymnastiksal var en av de största olägenheterna, men även klassrummen lämnade mycket övrigt att önska såväl ifråga om storlek och placering som belysning och uppvärmning. En tillfredsställande lösning av lokalfrågan och utrymmesproblemet ansågs därför av skolans ledning som ett livsvillkor för skolan. Man valde den i ekonomiskt avseende lättast framkomliga vägen, nämligen ombyggnadsplanen. Eskissritningarna till ombyggnaden gjordes av arkitekt *Hilding Ekelund*. Beslut om verkställande av ombyggnaden fattades den 11 juli 1930, och arbetet vidtog omedelbart. På den korta tiden 14 juli—6 september tillbyggdes skolhuset med en andra våning. I första våningen inrättades en gymnastiksal, som fick tillräcklig

Det nuvarande skolhuset.

höjd genom att golvet nedfälldes i källarvåningen. För byggnadsplanens lyckliga realiserande arbetade med liv och lust skolans rektor, som även trädde hjälpende emellan, när kassan sinade. Vårt gamla skolhus, vilket under årens lopp i mån av ekonomiska resurser gjorts allt mer och mer ändamålsenligt för en skola, förvandlades genom denna ombyggnad till ett med hänsyn till storleken fullkomligt modernt skolhus, som har både värme- och vattenledning samt ljusa, trivsamma rum, allt oeftergivliga fordringar på en skola. Det är blott på senare tider önskvärdheten av ytterligare ett par specialrum börjat göra sig gällande, nämligen ett rum för laborationsövningar i fysik och kemi samt ett biologirum. Även för dessa kan inom skolhusets väggar beredas plats antingen i källarvåningen eller också i de rum, som för närvarande äro uthyrda åt Äggelby kommun.

År 1933 lämnade doktor Bruhn, på grund av ökat arbete på annat håll föreståndarskapet vid läroverket. Hans efterträdare blev filosofiedoktor *Lennart Simons*, sedan 1928 fäst vid skolan som lärare i matematik.

Klass V läsåret 1935—36. I fonden fröken Sigrid Ullner, rektor Lennart Simons och klassföreståndaren mag. Kezia Söderman.

Bland de frågor, som närmast trädde i förgrunden under doktor Simons' rektorat, må nämnas strävandet efter koncentration i undervisningens plan, speciellt i gymnasialklasserna. Resultatet av denna strävan framträdde i den nya lektionsplanen, som av Skolstyrelsen fastställdes den 1 maj 1934 och vilken avvek från den gamla främst därigenom att latinet på den humanistiska linjen ersattes med fysik. Den matematisk-naturvetenskapliga linjen tilldelades ett par veckotimmar i matematik och kemi i de två högsta klasserna på grund av att teckningen avslutades i sjätte klassen. Vidare infördes som andra främmande språk engelska i stället för franska, varjämte i mellanklasserna undervisningen i finska utökades med ett par veckotimmar, som togos från sång. Denna fördjupning av undervisningen på vissa kärnfack genomfördes inom ramen av linjedelningsprincipen, som avser att, sedan differentieringen av de växandes intressen efter puberteten blivit aktuell, gå deras olikartade begåvnings- och intressetyper till mötes och så mycket som möjligt taga vara på den individuella läggningen hos eleverna. Genom den avvägabragta koncentrationen på ett antal centrala ämnen

Klass VIII läsåret 1935—36

beredas lärjungarna större möjlighet att inom ett begränsat antal ämnen skaffa sig gedignare kunskaper, utan att för den skull skolans allmänbildande och formellt bildande syfte lämnas ur sikte.

Från och med läsåret 1927—28 har skolan ombesörjt inackordering av skolelever i elevhem. Ett tiotal elever ha sålunda varje år bott i de privata elevhem, som mer eller mindre direkt stått under skolans uppsikt. Många av dessa ha utgjorts av medellösa elever från annan ort, där svenskt dimissionsberättigat läroverk ej finnes. Genom skolans försorg har deras uppehälle bekostats med medel från Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne. På så sätt ha flere begåvade medellösa elever beretts tillfälle att efter mellanskolan fortsätta sina studier för studentexamen.

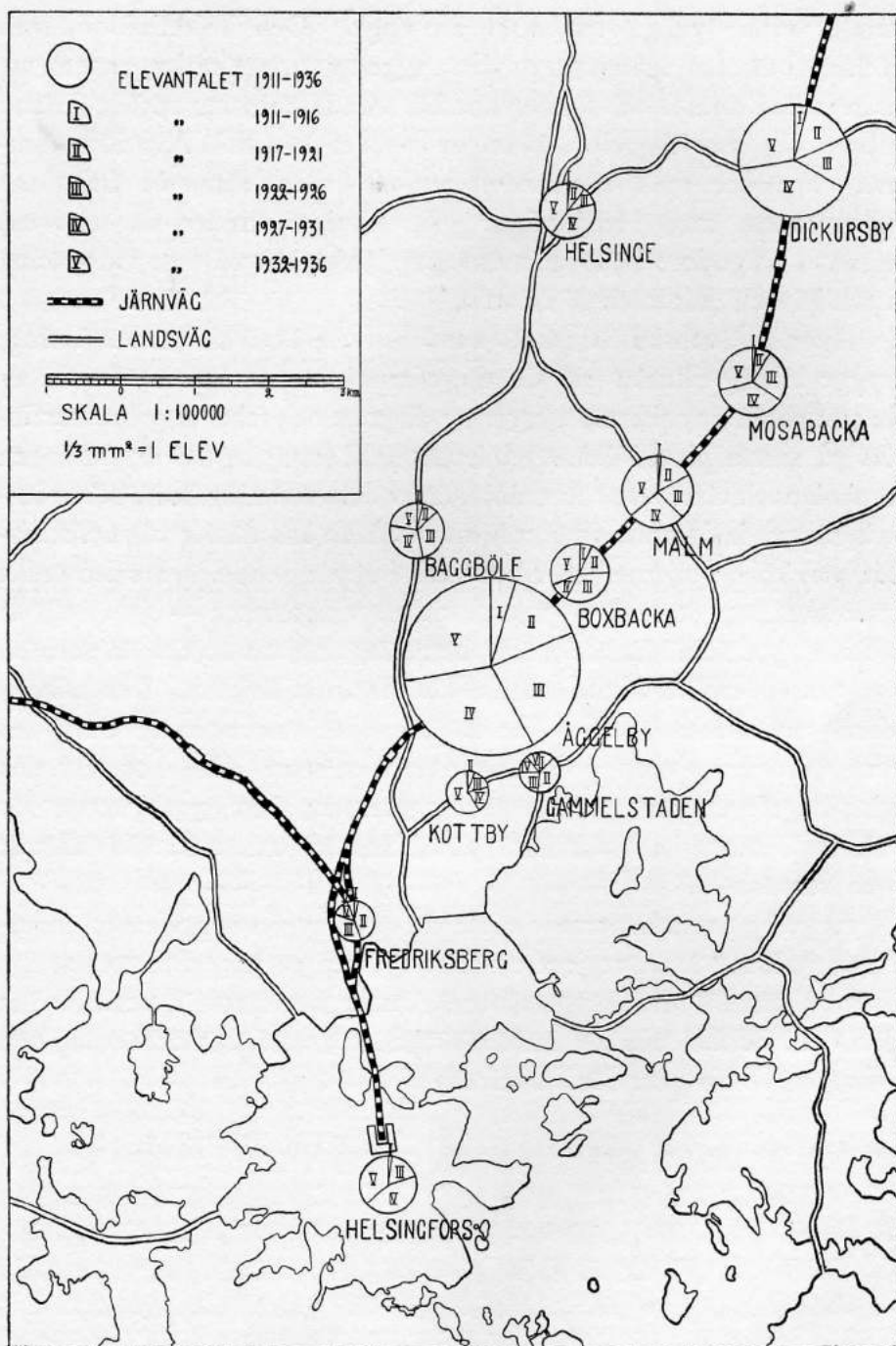
Inseende betydelsen av ett fast, direkt med skolan förbundet elev-internat, har skolans direktion från och med läsåret 1933—34 vidtagit mått och steg för inrättandet av ett sådant. Utan att skolan göres till en internatskola i engelsk mening, är det dock viktigt att densamma är i tillfälle att på landet, i huvudstadens omnejd, fylla

Vitsordskonferens 27 maj 1936.

det behov av skolhem, som gör sig gällande inom den spridda svenska bosättningen. Det bör kanske påpekas, att Åggelby Svenska Samskola numera tillgodoser icke enbart det omedelbart omkringliggande samhällets behov av svensk lärdomsskola. Mera än halva antalet elever ha sina hemorter vid stambanan, i Boxbacka, Malm, Mosabacka, ända till Dickursby i norr, i Kottby, Fredriksberg och Helsingfors i söder eller i andra byar av Helsinges socken såsom Baggböle, Staffansby, Helsing kyrkoby och i andra nordliga och nordostliga delar av Helsingfors: Vallgård, Majstad, Gammelstad, Arabia och Hermanstad. Deras skolgång underlättas i hög grad därigenom att skolans dagliga lästider äro avpassade efter de lokala kommunikationerna.

Åggelby Svenska Samskola underhålles liksom andra privata lärdomsskolor huvudsakligen av staten. För erhållande av statsunderstöd måste skolan fylla statens fordringar på densamma. Det synes, som om den i framtiden skulle komma att fylla dessa krav. Dess vänner ha nämligen de senaste åren kunnat glädja sig åt att elev-

Kartdiagram utvisande elevernas fördelning på olika hemorter under femårsperioder 1911—36. Se tab. sid. 28.

antalet visat tydliga tendenser att stiga. Den kolonisation, som Helsingfors stad igångsatt mellan Äggelby och Kottby genom att utarrendera tomter och som i synnerhet sedan sommaren 1936 lavinartat utbredd sig mot Äggelby, bidrager mycket härtill. Äggelby kommun kommer med all sannolikhet att i den närmaste framtiden inkorporeras med Helsingfors. Vår skola kommer då att i sin hemstad tillgodose behovet av svensk lärdomsskola i de vidsträckta nordliga och nordostliga delarna.

Äggelby Svenska Samskola kan, medveten om sin kulturgärning, tryggt blicka tillbaka på sin tjugufemåriga verksamhet. Såsom av de statistiska uppgifterna i form av diagram och tabeller, vilka återfinnas på annan plats i denna jubileumsskrift framgår, har utvecklingen av skolans elevfrekvens, utbredningen av dess verkningsradie till de omkringliggande orterna fortgått normalt. Man kan därför våga påståendet, att skolans stjärna hela tiden varit i uppåtgående, ja, att den redan lyser klart, om den ock — vad storleken vidkommer — ej hör till de stora, något som snarare måste betraktas som en styrka än som en svaghet. Fördelarna med mindre klasser äro självklara. I en mindre klass kan läraren givetvis bättre lämpa sin undervisning efter den enas och den andras uppfattning än i en stor. Han kommer den enskilda eleven personligen mycket närmare, kan hysa intresse för och ha omsorg om individen på ett helt annat sätt än vad fallet är i en stor skola.

Äggelby Svenska Samskola har vid sidan av sin uppgift som undervisningsanstalt även utgjort ett centrum och en härd för det andliga livet på orten i svensk språkform. Under sitt första kvartsekel har den i sin dubbla mission hunnit skapa sig traditioner och inslagit en kurs, som båda gott för framtiden.

Åggelby Svenska Samskolas förberedande klasser

Höstterminen 1919 inrättades i anslutning till samskolan tre förberedande klasser med uppgift att preparera elever för densamma. Elevantalet var i början c:a 20 per klass, men begynte snart sjunka. Utvecklingen gick här liksom på de flesta andra orter i den riktningen, att de växande i den tidigaste skolåldern alltmera sökte sig till folkskolan, därifrån de sedan flyttade över till förskolans tredje eller samskolans första klass. En sådan utveckling betingas i mycket hög grad av ekonomiska skäl, men även en demokratisk inriktning måste skönjas bakom densamma.

Förskolan åtnjöt i början av sin verksamhet kommunalt understöd. Detta reducerades dock hela tiden för att slutligen helt och hållet indragas. Skolans ledning började då gradvis inskränka förskolans arbetsplan. Från 1927 sammanslogs undervisningen i särskilda övningsämnen, så att tvenne klasser läste samtidigt, varjämte timantalet för några mindre viktiga discipliner nedprutades. Detta möjliggjordes av det faktum, att de två lägsta klasserna i allmänhet voro mycket små och ofta hade ett sammanlagt elevantal, som icke översteg antalet i en normal skolklass.

Som föreståndare för förskolan fungerade även storskolans rektor. Åren 1933 och 1934 utgjorde dock ett undantag, i det att fröken *Anna-Lisa Bengtström* då var förskolans föreståndarinna. Utom henne ha vid förskolan verkat flere på småbarnsundervisningens område erfarna pedagoger, som inte skytt någon möda vid handledningen av de små på deras första stapplande steg på kunskapsförvärvandets mödosamma väg.

Från hösten 1934 indrogs på grund av ett för litet elevantal första förberedande klassen och följande år även den andra. Förskolan har sålunda reducerats till en förberedande klass; vår skola är således praktiskt taget numera ett nioklassigt läroverk.

Förberedande klassen erbjuder eleverna en stor fördel, i det att sådana, som genomgått lägre folkskola och önska fortsätta i lärdomskola, vinna ett år i sin skolgång. Tills nya skoltyper med folkskolan

som bottenskola införs, innebär sålunda en förberedande klass en lättnad, som ej kan överskattas. Vi få ej heller glömma den betydande fördel, som skänkes elever, vilka undervisas i förberedande klassen, därigenom att de utan att byta läroverk kunna absolvera hela sin skolkurs inom samma skolas väggar, hela tiden enligt samma principer och i samma miljö.

Lennart Simons.